

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Коваленко М.А., Ломоносов А.В.,
Ломоносова О.Е., Житченко Г.О.**

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів

Херсон
ОЛДІ-ПЛЮС
2019

УДК 005.336.4
К56

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
(протокол № 7 від 27.06.2019 р.).

Рецензенти:

- Захарченко В.І.** – д.е.н., професор, професор кафедри зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності Одеського національного політехнічного університету
- Мохненко А.С.** – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства Херсонського державного університету
- Парсяк В.Н.** – д.е.н., професор, декан факультету економіки моря Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Коваленко М.А.
К56 Інтелектуальний капітал підприємства : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / Коваленко М.А., Ломоносов А.В., Ломоносова О.Е., Житченко Г.О. – Херсон : Олді-плюс, 2019. – 456 с.

ISBN 978-966-289-293-2

У навчальному посібнику розкрито проблеми теорії і практики формування і управління розвитком інтелектуального капіталу підприємства. Висвітлено сутність інтелектуального капіталу як основного ресурсу суспільства знань. Наведено характеристики, структуру і елементи інтелектуального капіталу виробничого підприємства. Розглянуто методи оцінки капіталу і ефективності його використання. Визначено провідну роль закладів вищої освіти у формуванні і нарощуванні інтелектуального капіталу промислових підприємств і суспільства в цілому. Призначено для студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

УДК 005.336.4

ISBN 978-966-289-293-2

© ОЛДІ-ПЛЮС, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. Інтелектуалізація світового розвитку і зміни у змісті праці фахівців на виробництві	10
1.1. Тенденції розвитку світової економіки	10
1.2. Економіка знань – черговий етап розвитку суспільства	19
1.3. Інтелектуальний капітал – домінуючий ресурс економіки знань	34
1.4. Людський капітал – базове джерело ресурсів розвитку	47
<i>Питання для самоконтролю за темою 1</i>	69
<i>Тести до теми 1</i>	70
РОЗДІЛ 2. Теоретичні основи інтелектуального капіталу підприємства	71
2.1. Економічна сутність інтелектуальної складової капіталу	71
2.2. Поняття інтелектуального капіталу	85
2.3. Види, структура та елементи інтелектуального капіталу	102
<i>Питання для самоконтролю за темою 2</i>	131
<i>Тести до теми 2</i>	132
РОЗДІЛ 3. Процеси створення і кругообіг інтелектуального капіталу підприємства	133
3.1. Етапи формування інтелектуального капіталу підприємства	133
3.2. Фактори формування інтелектуального продукту підприємства	139
3.3. Управління рухом інтелектуального капіталу підприємства і його комерціалізація	147
<i>Питання для самоконтролю за темою 3</i>	156
<i>Тести до теми 3</i>	157

РОЗДІЛ 4. Роль системи вищої освіти у формуванні інтелектуального капіталу підприємства	158
4.1. Наука та освіта і формування інтелектуального потенціалу виробничих підприємств	158
4.2. Університет – науково-технічний центр інноваційного розвитку регіону	175
4.3. Роль освіти у трансфері знань і формуванні компетентностей фахівців	185
<i>Питання для самоконтролю за темою 4</i>	190
<i>Тести до теми 4</i>	191
РОЗДІЛ 5. Оцінка інтелектуального капіталу підприємства	192
5.1. Методичні підходи до оцінки інтелектуального капіталу	192
5.2. Інтегральна оцінка інтелектуального капіталу підприємства	212
5.3. Міжнародний досвід і підходи до оцінки інтелектуального капіталу	231
<i>Питання для самоконтролю за темою 5</i>	236
<i>Тести до теми 5</i>	237
РОЗДІЛ 6. Механізм управління інтелектуальним капіталом підприємства	238
6.1. Процес управління інтелектуальним капіталом та принципи його організації	238
6.2. Моделі управління інтелектуальним капіталом підприємства	261
6.3. Організаційно-економічні механізми управління інтелектуальним капіталом підприємства	274
6.4. Критерії і показники ефективності функціонування механізму управління інтелектуальним капіталом	288

<i>Питання для самоконтролю за темою 6</i>	295
<i>Тести до теми 6</i>	296
РОЗДІЛ 7. Пріоритети і напрямки розвитку інтелектуального капіталу підприємства	297
7.1. Стратегії розвитку інтелектуального капіталу підприємства	297
7.2. Визначення стану і організаційне забезпечення розвитку інтелектуального капіталу підприємства	313
7.3. Методи оцінки варіантів пошуку резервів виробництва	341
<i>Питання для самоконтролю за темою 7</i>	348
<i>Тести до теми 7</i>	348
РОЗДІЛ 8. Основи захисту інтелектуального капіталу підприємства	350
8.1. Захист інтелектуального капіталу як складова безпеки підприємства	350
8.2. Правові аспекти управління та захисту інтелектуальної власності і капіталу підприємства	363
<i>Питання для самоконтролю за темою 8</i>	378
<i>Тести до теми 8</i>	378
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ..	380
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	382
ДОДАТКИ	
Додаток А	
Теоретичні підходи до визначення сутності та структури інтелектуального капіталу	408
Додаток Б	
Терміни інтелектуального капіталу (поняття, визначення, тлумачення)	423

Додаток В

Методи оцінки
інтелектуального капіталу підприємства 434

Додаток Г

Анкета оцінювання стану управління
інтелектуальним потенціалом підприємства 437

Додаток Д

Примірна програма і тематичний план
дисципліни «Управління інтелектуальним
капіталом підприємства» 446